

Boekbespreking Van Anderhalve Eeuw Schovenhorst

G.C.J.M. Hollanders

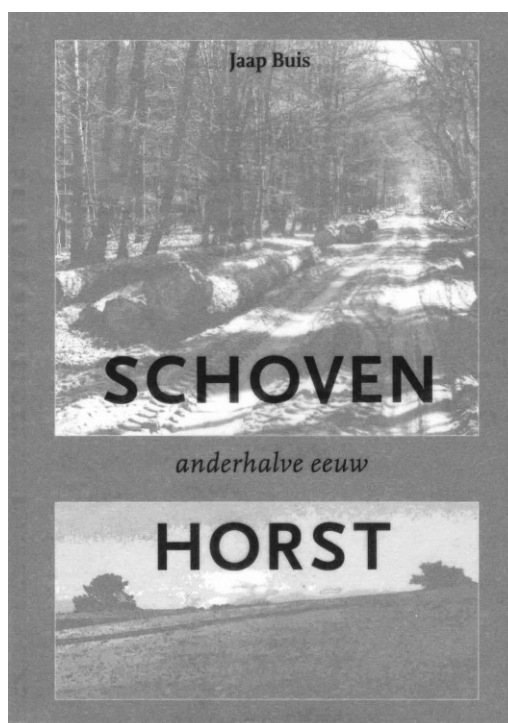
Deze keer zijn er twee boeken voorgelegd ter bespreking. Het eerste trof ik aan bij de laatste tentoonstelling in ons museum 'Schovenhorst historisch bekeken'. Hoewel het al in 1998 bij gelegenheid van 150 jaar Schovenhorst is verschenen, leent het boekje zich wegens de inhoud voor een bespreking in ons blad. Er is destijds weinig ophef over gemaakt en het is nog steeds verkrijgbaar (in ieder geval op Schovenhorst). Het tweede is recent verschenen en belicht een zeer belangrijk element in de Puttense samenleving, namelijk de hervormde gemeente.

Anderhalve eeuw

Schovenhorst

Allereerst dus 'Anderhalve eeuw Schovenhorst, biografie van een levend landgoed', uitgegeven in 1998 door de Stichting Schovenhorst. Gebonden telt het boekje 127 pagina's inclusief literatuurverwijzing. De kostprijs is € 10,-.

De auteur, Jaap Buis, studeerde bosbouw te Wageningen en heeft zich gespecialiseerd in de geschiedenis van het Nederlandse bos. Degene die dan verwacht een werk aan te treffen dat de biologische ontwikkeling van specifieke

boomsoorten behandelt, komt bedrogen uit; het is echt een historisch werk. Buis begint zijn verhaal met de in 1818 in Utrecht geboren Hendrik Schober. Deze heeft zich, na zijn studie tot advocaat, ingezet voor de economische ontwikkeling van Nederland, waarbij hij vooral gericht is op het ontwikkelen van woeste grond tot landbouwgrond. Immers, de in de negentiende eeuw sterk toenemende groei van de bevolking vroeg toename van de voedselproductie. Vanuit het mede door Schober opgerichte Utrechts Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde maakt Schober zich de kennis eigen om woeste grond te ontwikkelen tot waardevolle landbouwgrond. In 1848 koopt hij dan van de gemeente Putten een gebied van circa 80 hectare woeste grond. Maar in plaats van dit om te vormen tot landbouwgrond, begint hij te experimenteren met boomsoorten, vooral naald- en vruchtbomen. Het was namelijk uit experimenten elders inmiddels gebleken dat landbouwontwikkeling op dergelijke gronden minder goede resultaten afwierpen. Buis verhaalt dan verder hoe het landgoed zich verder ontwikkelt, uitbreidt en van karakter verandert. Hierbij geeft Buis duidelijk aan welke rol de achtereenvolgende eigenaren van het landgoed daarin gespeeld hebben. Ook vertelt Buis hoe aan het eind van de 20^e eeuw het landgoed verandert van een 'familiebedrijf' tot een NV, later BV, met beherende stichting.

Ook gaat Buis dieper in op de bedrijfsvoering. Hij laat zien hoe Schober, door zich in plaats van op landbouw op bosbouw te concentreren, succesvol is. Daardoor verkrijgt hij een grote invloed op de ontginning van de Veluwe zandgronden, zodat door plannenmakers en eigenaren niet meer alleen aan landbouw, maar ook aan bosbouw wordt gedacht. Ook de rol van Schovenhorst voor de Puttense gemeenschap wordt door Buis belicht. Op Schovenhorst hebben door de jaren heen vele Puttenaren werk gevonden. Het ontginningswerk is vooral door dagloners gedaan die daardoor, naast hun gewone (landbouw)werk, wat extra inkomen verwierven. Daarnaast heeft Schovenhorst een grote bijdrage verleend op het gebied van onderwijs (school Schovenhorst) en ziekenzorg. En wist u dat de toenmalige eigenaar van

Schovenhorst, de heer Th. C. Oudemans, er voor gezorgd heeft dat Putten in 1923 op het Gelderse elektriciteitsnet is aangesloten?

Buis verhaalt over dit alles en nog veel meer, zoals de ontwikkelingen rond de bossen, de veranderingen in doelstellingen van Schovenhorst, de rol van Schovenhorst voor de wetenschap en de relatie tot recreatie en toerisme. Al deze aspecten komen ruim aan bod, waarbij Buis zijn pagina's vult met interessante feiten die hij op een boeiende manier brengt. Het boekje doet wat sober aan met zijn omslag in gedekte kleur en illustraties in zwart-wit. Maar het geeft een duidelijk beeld van hoe Schovenhorst geworden is tot wat het nu is en welke rol het in het verleden, zowel landelijk als voor Putten heeft gespeeld. Het boekje is daarom een welkome aanvulling op alles wat over de historie van Putten is geschreven, maar waarin met name de kant van het bos steeds wat minder belicht is gebleven. Voor geïnteresseerden in de Puttense geschiedenis is het boekje dus zeer aan te bevelen.

+++